

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Sitouttava kouluyhteisötyö kouluun kiinnittymisen ja poissaolojen ehkäisyn tukena

Johanna Sergejeff, OKM
Iines Palmu, Valteri

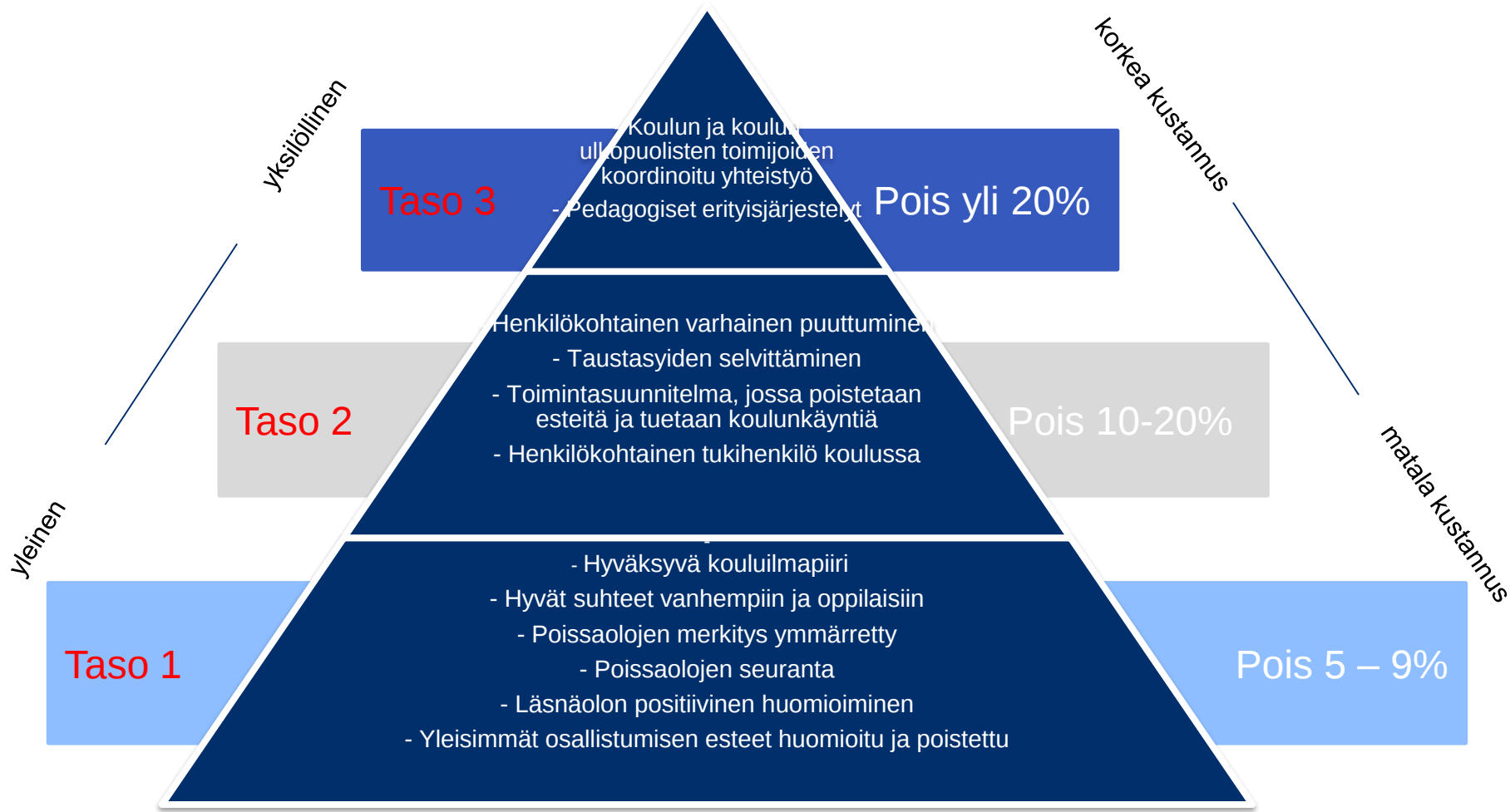
Jokainen koulupäivä on tärkeä

Perusopetuksen oppilaiden poissaolot ovat lisääntyneet

Siksi kehitämme yhdessä perusopetukseen sitouttavan kouluyhteisötyön mallia, jonka tavoitteena on

- tukea oppilaiden kiinnittymistä koulunkäyntiin
- ennaltaehkäistä poissaoloja ja vähentää niiden vaikutuksia
- kehittää käytänteitä, jotka yhdenmukaistavat poissaolojen seuranta ja tilastointia

Kouluun kiinnittyminen 1 (school engagement)

- yleiskäsite, jonka avulla pyritään ymmärtämään oppilaan kouluun liittyviä tunteita, ajatuksia ja toimintaa (Wang & Peck 2013)
- tiedetään olevan positiivisessa yhteydessä lukuisiin akateemisiin ja ei-akateemisiin tekijöihin: esim. oppimistulokset, koulun loppuun suorittaminen ja psyykinen ja fyysinen terveys
(Archambault, Janosz, Morizot, & Pagani 2009 ; Lamote, Speybroeck, Van Den Noortgate, & Van Damme 2013; Antaramian, Huebner, Hills, & Valois 2010; Archambault, Janosz, Fallu, & Pagani 2009; Conner & Pope 2013; Pietarinen, Soini, & Pyhältö 2014)

Kouluun kiinnittyminen 2

Kehityksellinen ilmiö, kolme ulottuvuutta:

- 1) emotionaalinen = tunneperäinen; kouluun liittyvät tunnekokemukset
 - 2) Behavioraalinen = toiminnallinen; näkyvä toiminta koulussa
 - 3) kognitiivinen = opiskeluun panostaminen
- oletetaan olevan (a) toisistaan riippumattomia, (b) tunneperäinen kiinnittyminen edeltää toiminnallista ja kognitiivista kiinnittymistä tai (c) ulottuvuudet vaikuttavat vastavuoroisesti toisiinsa (Wang & Degol 2014)

Osallistumisen-samastumisen malli 1

(participation-identification model, Finn 1989)

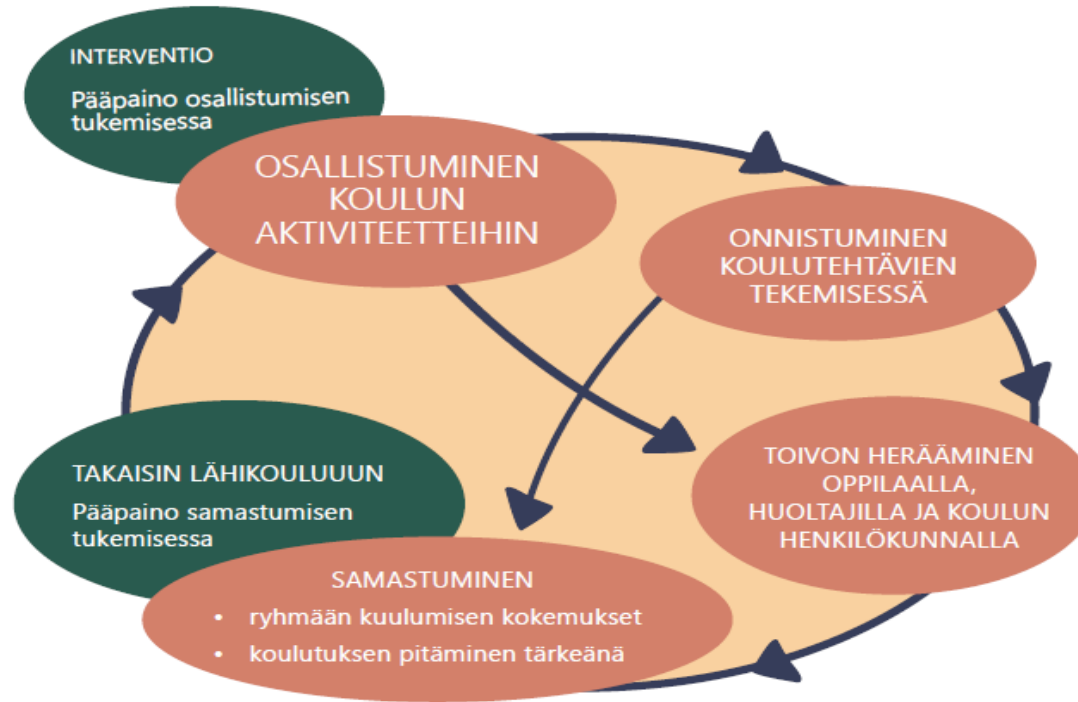
- **Osallistumisella** (*participation*) tarkoitetaan tarkkaavaisuutta ja oma-aloitteisuutta oppitunneilla, asianmukaista käyttäytymistä, tehtävien loppuun suorittamista ja osallistumista koulun järjestämiin aktiviteetteihin oppituntien ulkopuolella. Osallistumisen tiedetään ennustavan oppilaan myönteistä kehitystä, joihin kuuluvat muun muassa koulumenestys⁶ ja koulun loppuun suorittaminen.

Osallistumisen-samastumisen malli 2

- **Samastuminen** tai identifikaatio (*identification*) sen sijaan viittaa oppilaan kokemuksiin koulussa saamastaan tuesta ja hyväksynnästä (*kouluun kuuluminen; belonging*) sekä kouluun liittyvien tulosten arvostamiseen (*valuing*). Toisin kuin osallistumisen kohdalla, toisten on vaikea havaita oppilaan kouluun kuulumisen ja koulutuksen arvostamisen kokemuksia. Sekä kouluun kuuluminen että arvostaminen korreloivat positiivisesti oppilaan oppimiseen ja kehittymiseen.

Mallin perusidea

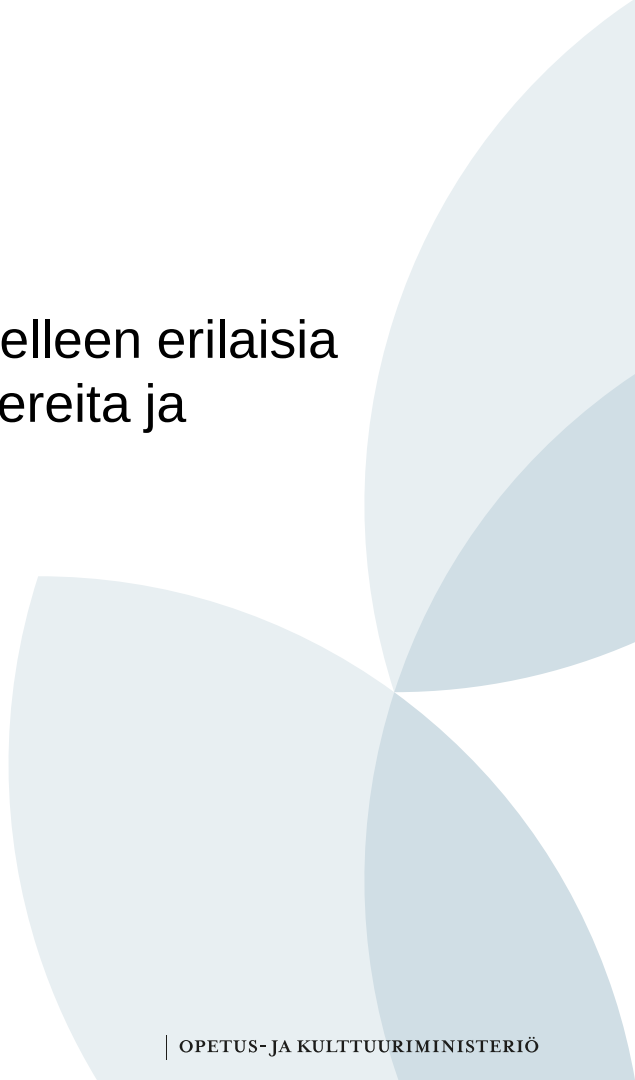
- koulun akateemisiin ja ei-akateemisiin aktiviteetteihin **osallistuminen** parantaa oppilaan koulumenestystä, joka puolestaan edistää oppilaan samastumista (*identification*) koulun ihmisiin (*belonging*) ja sen edustamiin arvoihin (*valuing*)
- **samastuminen** heijastuu takaisin osallistumiseen ja osallistuminen-samastuminen-sykli toistuu uudelleen tuottaen oppilaalle koulumenestystä ja kouluun kiinnittymistä
- negatiivisessa kehityskulussa heikko osallistuminen johtaa heikkoon koulumenestykseen, joka puolestaan heikentää samastumista kouluun. Heikko samastuminen ennustaa heikkoa osallistumista.

Kuvio 2. Osallistumisen ja samastumisen kierto
(muk. Finn 1989; Finn & Zimmer 2012)

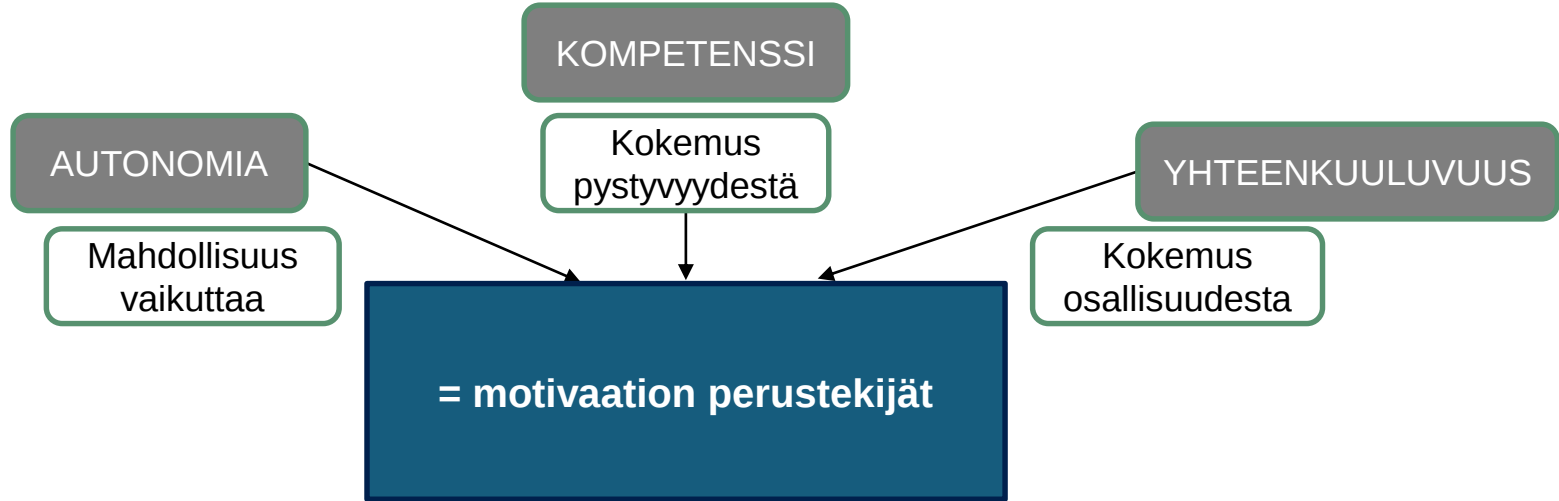
Kiinnittymisen hyötyjä

- Koulun kiinnittyminen (osallistuminen ja kuulumisen tunne) suojaa kyyniseltä suhtautumiselta koulua kohtaan, toistuvilta lintsauksilta ja koulunkäynnin lopettamisen yrittämiseltä
- Tukee myös yli koulusiirtymien (carry over –efekti)
- Partisipaatio, eli osallistuminen, ennustaa akateemista menestystä alakoulusta yläkouluun
- Emotionaalinen ja behavioraalinen kiinnittyminen tukevat toisiaan 6-9lk

-
- Muistetaan, että nuoret valitsevat aktiivisesti itselleen erilaisia kehitysympäristöjä – esimerkiksi kaltaisiaan kavereita ja harrastuksia.
 - Voisiko koulu olla tällainen ympäristö?

Itsemääräämisteoria

(Self-Determination Theory, Deci & Ryan 2000)

- Näiden lisäksi tunne siitä, että itsellä on merkitystä muille, kokee itsensä kunnioitetuksi ja kokee voivansa antaa jotain yhteisölle (Eccles ym. 1994)

Poissaolojen seuraaminen

Perusopetuslaki 26§

Oppivelvollisuuden suorittaminen

Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa on maininta, että ko. suunnitelmassa kuvataan poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen.

-> seuraaminen, puuttuminen ja tilastointi vaihtelee kunnittain

Kuinka paljon on liian paljon?

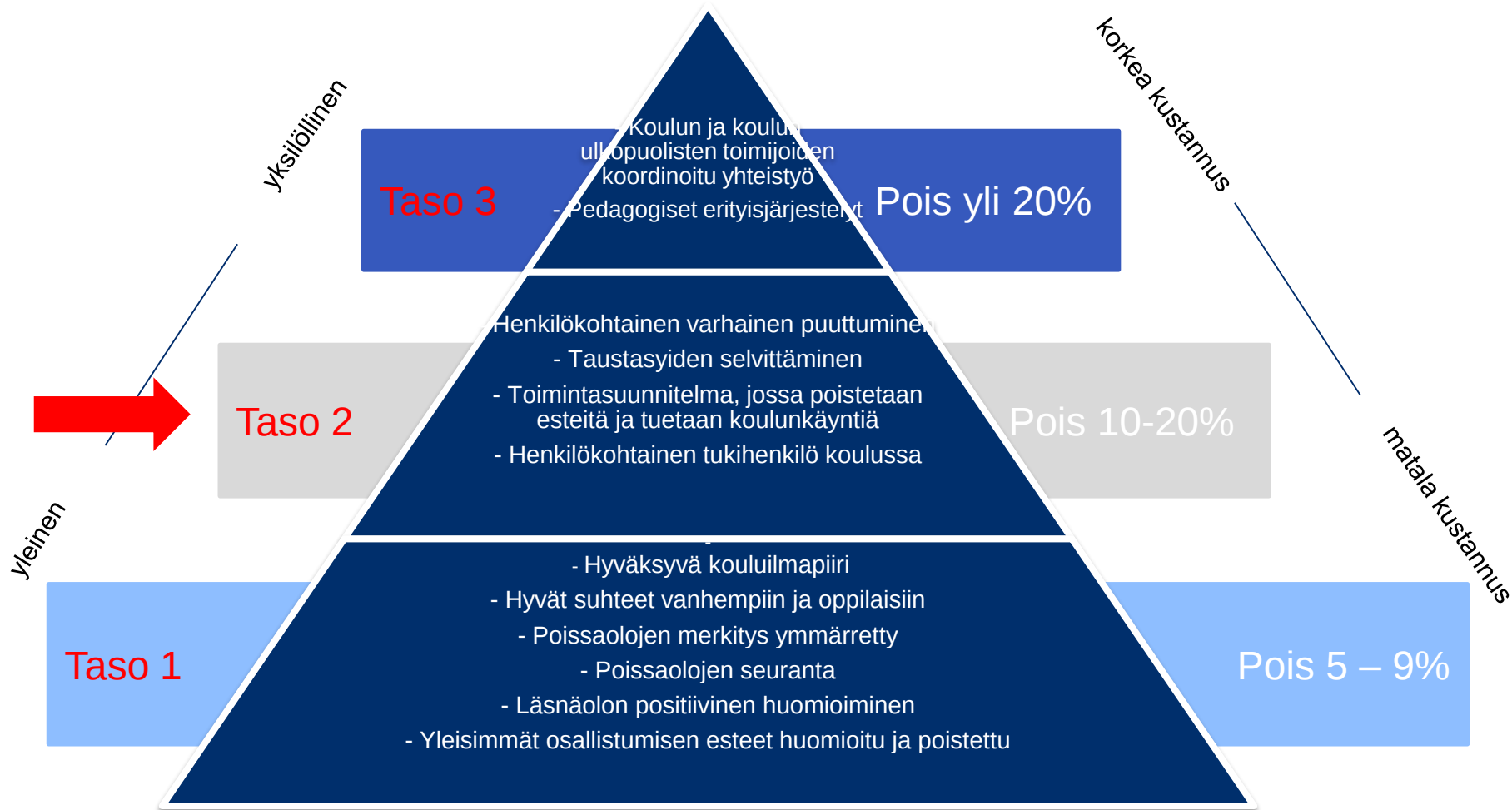

- 4000 – 6000 oppilasta (Kouluakäymättömyys Sur Raportin mukaan lisääntymässä)
- 2015 Kouluterveyskysely: enemmän kuin 3 päivää edellisen kuukauden aikana 4,2% tytöistä, 5,0 % pojista (Autio, 2017)
- Kansainvälisesti 4 – 5% oppilaista
- Koronan vaikutukset näkyvät viiveellä
- Voiko luvallinen poissaolo olla ongelmallista? Tutkimusten mukaan kannattaisi seurata kaikkia poissaoloja, ei vain luvattomia!
(mm. Kearney & Albano 2018)

Suhde kouluun tai opiskeluun voi näyttää tältä

Palmu 2020; kuva: Terese Bast

Poissaolojen syyt

- Oppilas
- Koti
- Koulu
- Yhteisö, yhteiskunta

Koulunkäyntiongelmien funktionaalinen malli (mm. Kearney 2008)

Yksilölliset tekijät

1. Koulun aiheuttamien negatiivisten tunteiden välttäminen
mm. ahdistus, masennus
2. Sosiaalisten tilanteiden välttäminen
mm. kokeet, esitelmät

Kontekstuaaliset tekijät

3. Itselle tärkeiden ihmisten huomion saaminen
4. Koulun ulkopuolisten ”palkintojen” saaminen
mm. pelaaminen

Poissaolijoiden luokittelua (Heyne, D. xxxx)

Koulusta kieltäytyjät

- Emotionaalinen ahdistus kouluun menemisestä
- Huoltajilla on tieto kotiin jäämisestä ja tahto saada lapsi kouluun
- Ei yleensä ongelmia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa

Lintsaajat

- Aikaa vietetään kavereiden kanssa
- Koulua mielekkäämpää tekemistä
- Huoltajat eivät tiedä missä lapsi on, olettavat usein hänen olevan koulussa

Koulusta vieroittuneet

- Perheellä tai vanhemmilla on ongelmia
- Lapsi ei uskalla jättää huoltajaa yksin/valvomatta
- Sisaruksia yksin

Kouluympäristön syrjäyttämät

- Koulua käydään kotona koulun aloitteesta
- Lyhennetty koulupäivä tai kouluviikko

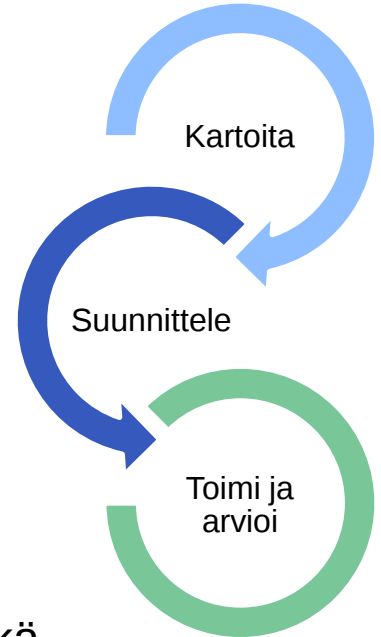
Yhteistyö huoltajien kanssa

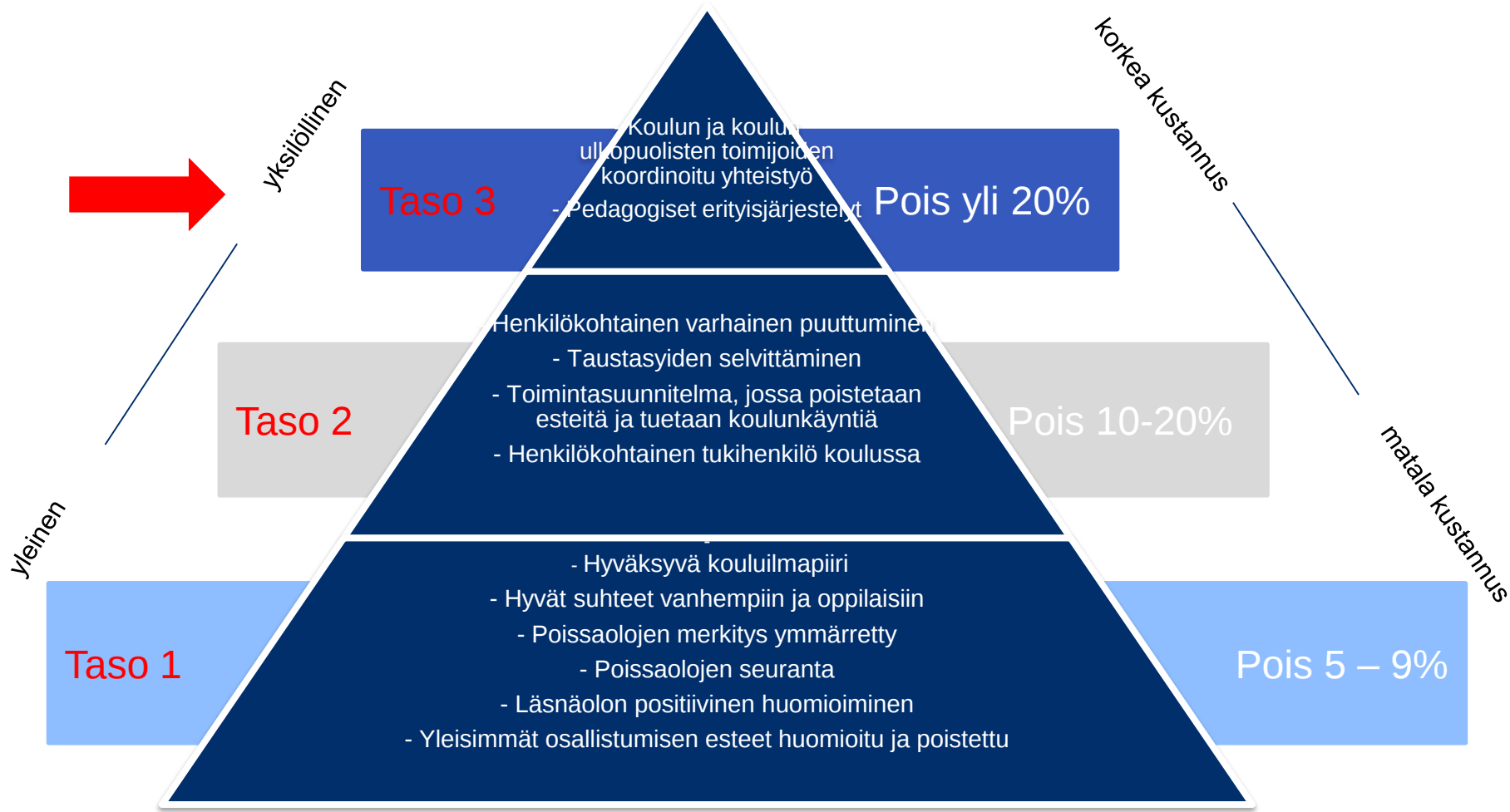
- Luottamus
- Psykoedukaatio - vanhemmuustyylit
- Kotiin jäämistä edesauttavien palkintojen tunnistaminen ja vähentäminen
- Selvät, yhteiset odotukset
- Suostuttelu – neuvottelu – pakottaminen

Toimintasuunnitelma

1. Puutu poissaoloihin ajoissa
2. Pyri luomaan toivoa herättävä ja kannustava suhde oppilaaseen ja tämän huoltajiin
3. Huolehdi tiedonkeruusta ja kartoituksesta sovitulta osalta
4. Tue kouluun palaamista välittömästi
5. Ole mukana monialaisessa yhteistyössä – konkreettinen toimintasuunnitelma ja vastuunjako
6. Sovi tarvittaessa opetuksen räätälöinnistä ja lisätuesta sekä mahdollisuudesta monipuoliseen näyttöön

Yhteistyö opiskeluhuolto- palveluiden kanssa

- Selviytymistaidot ja –mallit
- Siedättäminen
- Lyhytterapioita, joiden tehosta on tutkimusperusteita näyttöä
- Back2School –malli

mm. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6325742/>

- Hemmasittare -malli (Kohti koulua)

Oppimisen räätälöintiä

- Järjestelyt koulussa
 - Yhteyshenkilö
 - Paikka ja aika
 - Pedagoginen tuki
 - Tavoitteet, aikataulu, materiaalit
 - Monipuolinen arviointi ja mahdollisuus monipuoliseen näyttöön
 - Yhteinen suunnitelma ja sen seuranta
- Eriyttäminen (kaikki tuen tasot)
 - Erityiset painoalueet (tehostettu ja erityinen tuki)
 - Yksilöllistäminen (erityinen tuki)
 - Erityiset opetusjärjestelyt Pol 18§
 - VSOP (kaikki tuen tasot)

Ylläpidä yhteyttä!

**Sitouttava
kouluyhteisötyö
SKY 2021 - 2023**

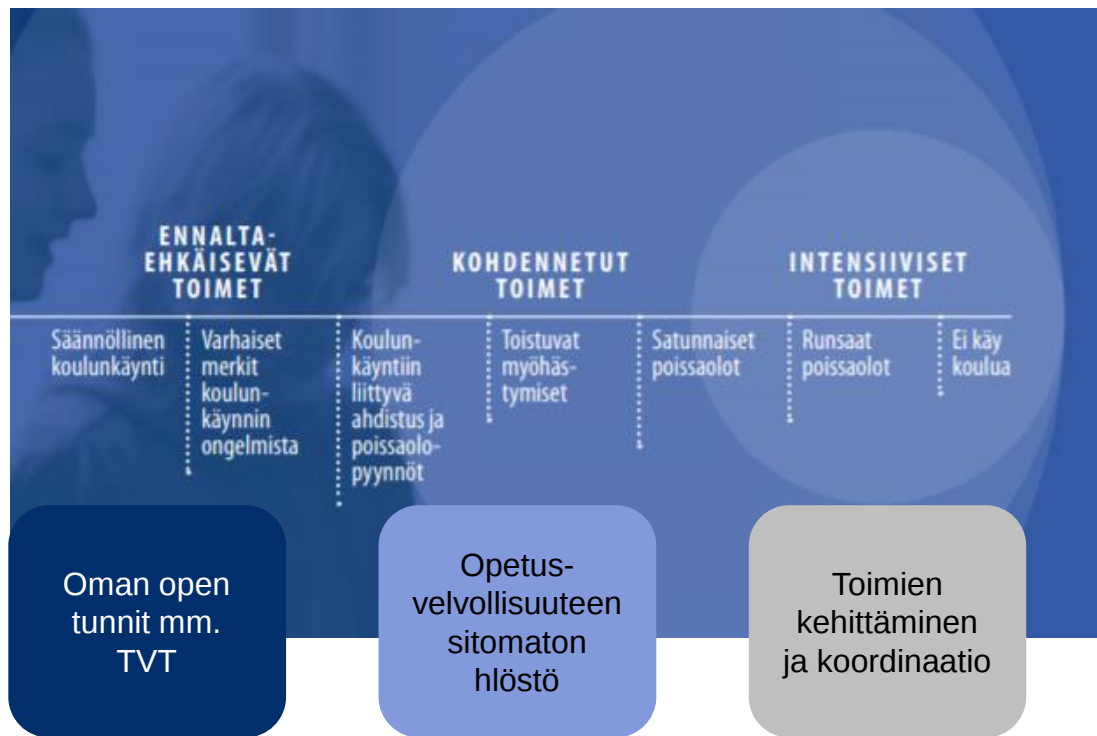

Pilotointi

- Sitouttavan kouluyhteisötyön mallia kehitetään pilotoimalla oppilaiden sitoutumista tukevia toimintatapoja kunnissa ja kouluissa
- Pilotteihin osallistuu perusopetuksen 5.–9. vuosiluokkien oppilaita sekä koulujen henkilökuntaa eri puolilla Suomea

Pilottien tavoitteet tukevat koulunkäyntiä

- Kouluun kiinnittymisen tukeminen
- Systemaattinen poissaolojen seuraaminen sekä varhainen puuttuminen
- Poissaolojen syiden selvittäminen heti huolen herättyä
- Mahdollisuus saada apua matalalla kynnyksellä
- Koordinoitu yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden kanssa

Sitouttava kouluyhteisötyön mallin kehittäminen piloteissa

Vaihe 1

- Lukuvuosi 2021- 2022
- Pilotoidaan paikallisia ja alueellisia malleja
- Erityisavustukset 6,8 milj. €

Vaihe 2

- Lukuvuosi 2022 - 2023
- Piloteissa testataan yhdessä luotujen toimintatapojen toimivuutta ja luodaan pohja kansalliselle mallille
- Erityisavustukset 5,6 milj. €

Karvin arvionti

Avustusta saaneet pilotit

Piloteissa on mukana:

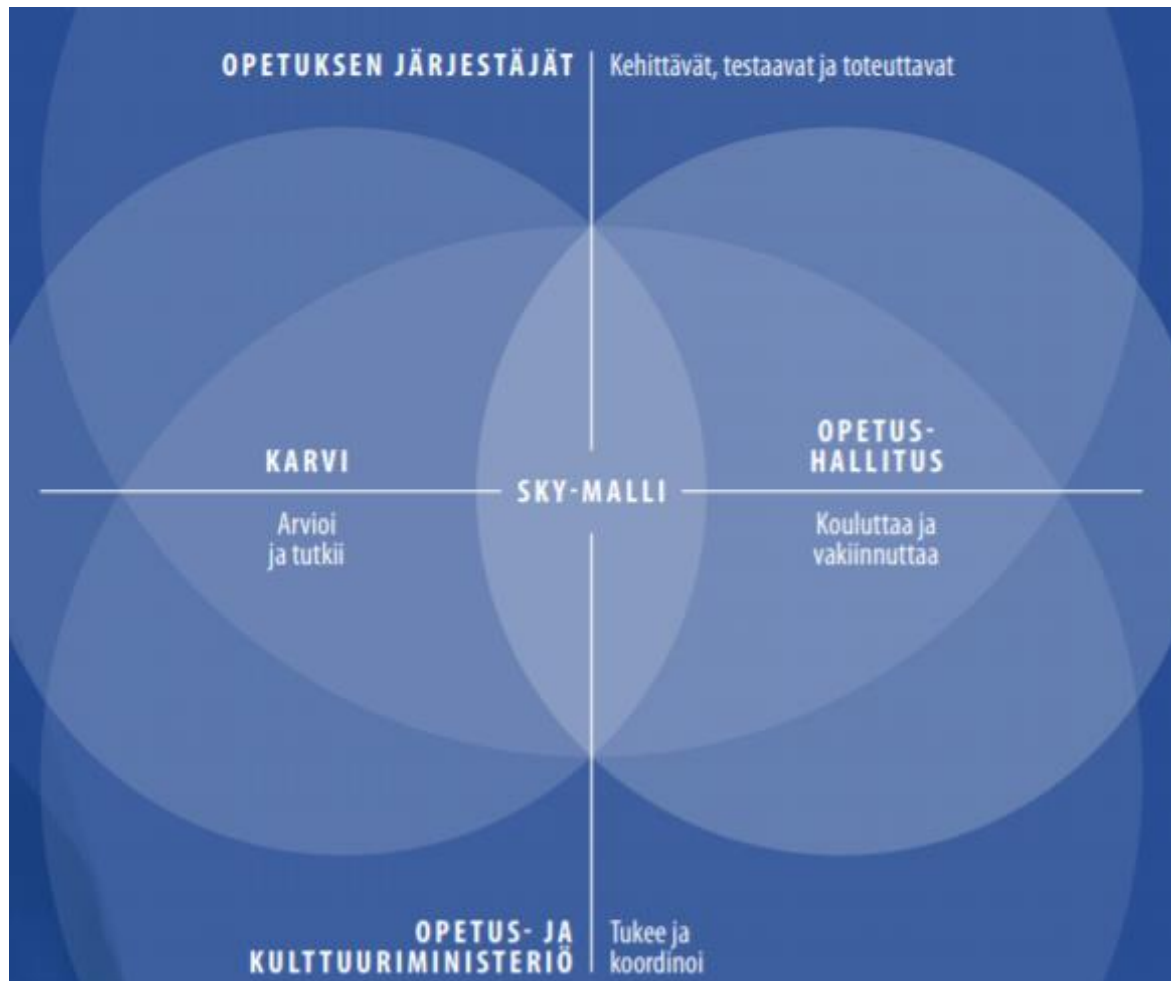
- 122 kuntaa
- 12 muuta opetuksen järjestäjää
- hyvä valtakunnallinen kattavuus

Alueelliset koordinaattorit toimivat yhteyshenkilöinä ministeriön ja paikallisten toimijoiden välillä

SKY-malli

- Valtakunnallinen malli valmistellaan pilottihankkeiden pohjalta OKM:n, Karvin ja OPH:n yhteistyönä
- Kehittämisessä ovat mukana myös oppilaat ja heidän huoltajansa
- Toimintamalli valmistuu ja se vakiinnutetaan vuosina 2022–2023

Osana mallia poissaoloihin puuttumisen pelisäännöt

- Yhteisten pelisääntöjen avulla eri kunnissa ja kouluissa oppilaiden poissaoloihin puututaan mahdollisimman yhtenäisesti
- Poissaolojen pelisäännöt toimivat työkaluna opettajille ja kasvatustyön tukena kodeille
- Oppilaan kanssa selvitetään poissaolojen taustoja ja etsitään ratkaisuja yhdessä
- Kehittämistyötä tehdään yhdessä koulujen henkilöstön, oppilaiden, kotien ja monialaisen verkoston kanssa

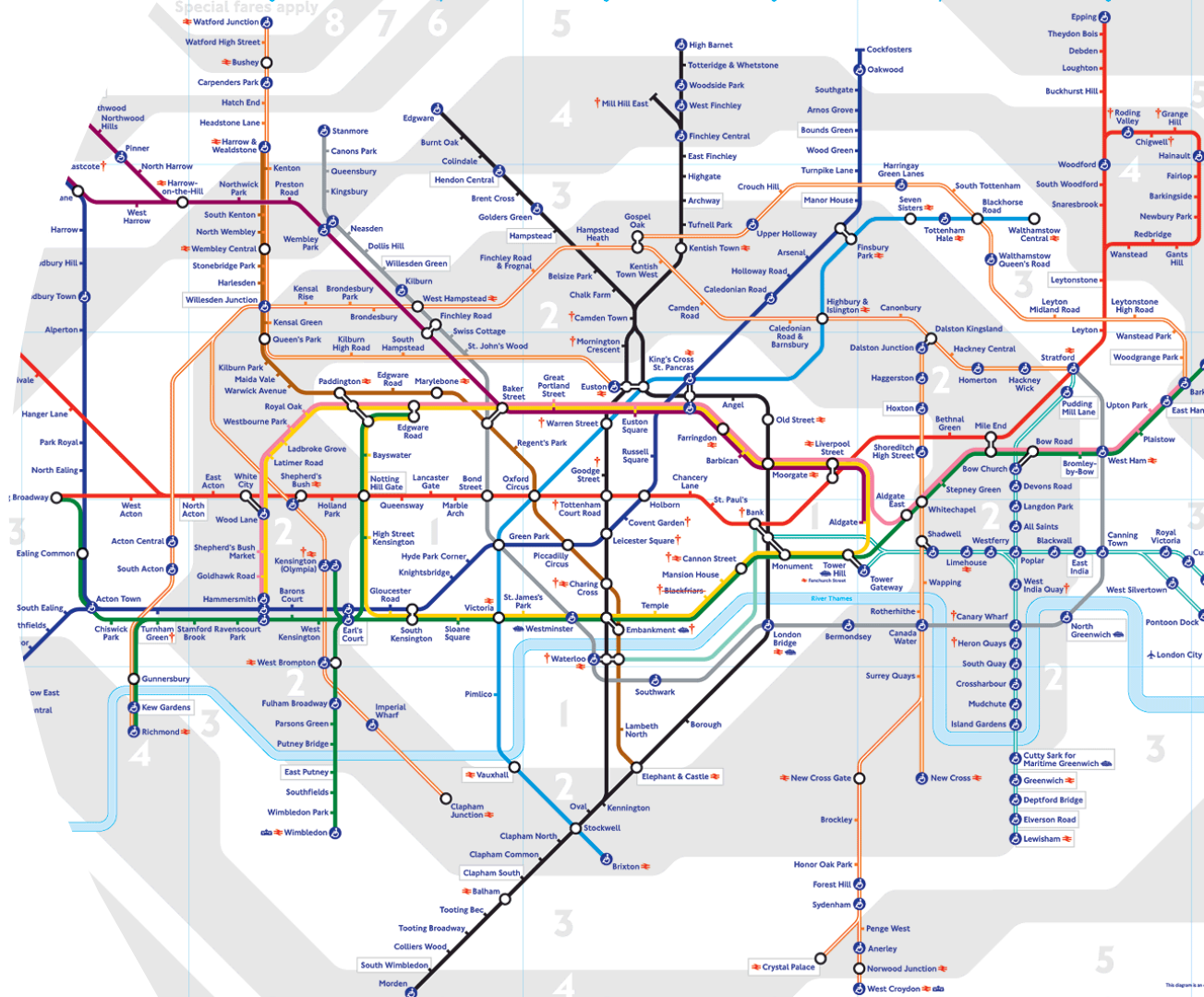
Aikataulu

2021–2023	2022–2023	2023–
PILOTOINTI	TOTEUTUS	VAKIINNUTTAMINEN
• Opetuksenjärjestäjät kehittävät • OKM koordinoi ja kouluttaa • Karvin kehittävä arviointi tukee	• SKY-malli valmistuu • Kehitetään työkaluja ja materiaaleja	• OPH täsmentää OPS-perusteita ja täydennys-kouluttaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa pilotteja 12,4 miljoonalla eurolla

Kehittämis- verkosto

- Pilottien koordinaattorit
- Paikalliset hanketoimijat
- Koulut
- Oppilaat, opettajat, huoltajat
- Sidosryhmät
- Yliopistot
- OKM, Karvi, OPH

SKY- vuosikello 2021

Aktiviteetit

Webinaari

Ohjausryhmän
tapaaminen

Pilottien työpaja

Avustuspäätös

Sidosryhmä-
tapaaminen

★ Pilotointi
käynnissä

★ Rahoitushaku

★ Kehittävä
arviointi

★ Pilottien sparraus

SKY-julkaisu

- Julkaisu suomeksi ja ruotsiksi
- <http://bit.ly/SKY21-23>

Kiitos!

#SitouttavaKoulu

Lisätietoja:
Johanna.sergejeff@minedu.fi